

הכתל הזה שמע הרבה תפלות,
הכתל הזה ראה הרבה חומות נוֹפלות,
הכתל הזה חש יְדֵי נָשִׁים מְקוֹנְנוֹת
וּפְתָקָאוֹת הַנִּתְחַבֵּוֹת בֵּין אֲבָנָיו,
הכתל הזה ראה את רבי יהודה הלוי נרמס לִפְנָיו.
הכתל הזה ראה קיסרים קמים וְנִמְחִים,
אֵךְ הַכְּתֵל לֹא רָאָה עֲדוֹן צִנְחָנִים בּוֹכִים.

הכתל הזה ראה אותם עֲיִפִים וְסָחוּטִים,
הכתל הזה ראה אותם פְּצוּעִים וְשָׁרוּטִים,
רָצִים אֵלָיו בְּהִלְמוֹת לֵב, בְּשָׂאָוֹת וּבְשִׁתִּיקָה,
וּמְזַנְקִים כְּמִטְרָפִים בְּסִמְטָאוֹת הָעִיר הַעֲתִיקָה,
וְהֵם שְׁטוּפֵי אֲבָק וְצָרוּבֵי שְׁפָתִים,
וְהֵם לוֹחֲשִׁים: אִם אֲשַׁכַּחְךָ, אִם אֲשַׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַיִם
וְהֵם עוֹבְרִים כְּרַעַם, וְהֵם עוֹבְרִים בְּזַעַם,
וְהֵם זוֹכְרִים אֶת כָּל הַשָּׁנִים הַנּוֹרָאוֹת
שֶׁבָהוּן לֹא הָיָה לָנוּ אֶפְלוּ כְּתֵל כְּדֵי לְשַׁפֵּךְ לִפְנָיו דְּמָעוֹת.

וְהִנֵּה הֵם כָּאֵן עוֹמְדִים לִפְנָיו וְנוֹשְׁמִים עֲמֵק,
וְהִנֵּה הֵם כָּאֵן מְבִיטִים עָלָיו בְּכָאֵב הַמְּתוֹק,
וְהִדְמָעוֹת יוֹרְדוֹת וְהֵם מְבִיטִים זֶה בְּזֶה נְבוֹכִים –
אֵיךְ זֶה קוֹרָה, אֵיךְ זֶה קוֹרָה שְׁצִנְחָנִים בּוֹכִים?
אֵיךְ זֶה קוֹרָה שֶׁהֵם נוֹגְעִים נְרָגְשִׁים בְּקִיר?
אֵיךְ זֶה קוֹרָה שֶׁמֶן הַבְּכִי הֵם עוֹבְרִים לְשִׁיר?
אוּלַי מִפְּנֵי שְׁבָגִי יִיט שְׁנוּלְדוֹ עִם קוֹם הַמְּדִינָה,
נוֹשְׂאִים עַל גְּבֵם אֲלָפִים שָׁנָה.

משימות

1. חפשו במקורות מידע מהו הרקע שבעקבותיו נכתב השיר.
2. השיר מחולק לשלושה בתים. ציינו מה נושאו של כל בית.
3. לאורכו של השיר מוזכרות תקופות. התאימו לכל תקופה ביטוי מהשיר.
4. הצנחנים מתוארים בשני היבטים: **היבט מבצעי** (כלוחמים) ו**היבט רגשי** (כיהודים). הציגו את התיאורים במקביל בשתי עמודות.
5. מה לחשו הצנחנים לכותל? מה מביע המשפט? השלימו אותו, וציינו באילו אירועים אנו אומרים משפט זה.
6. בשיר מספר שאלות. הסבירו מדוע הן נשאלות.
7. בשיר חזרות רבות. העתיקו והסבירו את משמעות החזרה.
8. מהו האמצעי שבו מתואר הכותל במפגש עם הצנחנים?
א. דימוי ב. האנשה ג. מטפורה ד. תיאור
העתיקו את המשפטים המוכיחים את בחירתכם.
9. המשורר מתאר את המפגש של הצנחנים עם הכותל בעזרת החושים. מצאו בשיר פעלים המתארים שימוש בחושים, מיינו אותם בטבלה, והעתיקו את המשפטים המתאימים.

10. רבי יהודה הלוי היה משורר והוגה יהודי שחי בספרד בתקופת ימי הביניים. שיריו של רבי יהודה הלוי נאספו בקובץ שירים הנקרא "דיוואן". הוא התפרסם במיוחד בזכות ספרו "הכוזרי". באחד משיריו כתב את הדברים שכאן.

ציון, הלא תשאלי לשלום אַסיריך / דורשי שלומך והם יתר עֲדְרִיך.
מִים ומִזְרַח ומִצָּפוֹן וְתִימָן שְׁלוֹם / רְחוֹק וְקָרוֹב שְׂאִי מִכָּל עֵבְרִיך.
ושְׁלוֹם אַסִיר תֵּאָוֶה, נוֹתֵן דְּמַעְיו כְּטַל / חֶרְמוֹן וְנִכְסֹף לְרֵדְתָם עַל הַרְרִיך.
לְבָבוֹת עֲנוּתֶךָ אֲנִי תַנִּים, וְעַת אֶחְלַם / שְׂיַבַת שְׂבוּתֶךָ – אֲנִי כְּנוֹר לְשִׁירֶךָ.

האגדה מוסרת כי כשעלה לירושלים, אל מול מקום המקדש קרא את שירו "ציון הלא תשאלי" ושם נהרג בפרסות פרש ערבי. מדוע, לדעתכם, בחר חיים חפר להזכיר את יהודה הלוי בשירו?

11. מה מסמל הכותל במורשת היהודית? חקרו ומצאו אילו טקסים נערכים כיום ברחבת הכותל.

12. "אולי זה מפני שבחורים בני י"ט שנולדו עם קום המדינה, נושאים על גבם אלפיים שנה."
מה הכוונה במשפט זה?